

העורכת ד"ר לאה צבעוני האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

רחוב ז'בוטינסקי 43

כיכר אלברט איינשטיין, ירושלים 91040

טלפון 02-5676222, פקסימיליה 02-5676242

דואר אלקטרוני tzivoni@academy.ac.il

אינטרנט www.academy.ac.il

המערכת תקבל בברכה תגובות, הערות והצעות של קוראים

מועצת האקדמיה

פרופ' יעקב זיו (נשיא), פרופ' חיים תדמור,

פרופ' ב"ז קדר, פרופ' דן שכטמן,

פרופ' יהושע יורטנר, ד"ר מאיר צדוק

תמונת השער

צו הגירוש של יהודי ספרד

דון פרנאנדו ודוניה איסבל וכו' [...] דעו, ואתם חייבים לדעת, כי כיוון שהודיעו לנו שבמלכויותינו היו כמה נוצרים רעים שהתייהדו ובגדו באמונתנו הקתולית הקדושה, והסיבה הגדולה לכך הייתה הקשר בין היהודים והנוצרים. בקורטס שהיה לנו בשנה שחלפה, היא השנה 1480, ציוונו להפריד בין היהודים הנזכרים בכל הערים, הכפרים ומקומות היישוב במלכויותינו

ובבעלויותינו, וציוונו לתת להם את שכונת היהודים ומקומות נפרדים למען יחיו שם [...] ומשום שהיינו יודעים שהדבר הזה, וגם השפטים שנעשו לאחדים מן היהודים האלה, שנתגלו כחוטאים גדולים בפשעים ובעברות האלה נגד אמונתנו הקתולית הקדושה, ואחרי ששמענו כי זה לא די כתרופה שלמה – כדי למנוע שייפסקו החטא והעוון הגדולים כל כך לאמונה ולדת הנוצרית, שבכל יום נתגלה ונראה שהיהודים הנזכרים מגבירים בהמשכת כוונתם הרעה והמזיקה בכל מקום שבו הם נמצאים. ובכדי שלא יהיה פתח לפגוע יותר באמונתנו הקדושה, הן באלה שהאל הואיל לשמור עד עכשיו הן באלה שנכשלו, תיקנו מעשיהם והוחזרו אל חיק הכנסייה – אמנו הקדושה – מה שעלול לקרות לפי חולשת האופי האנושי שלנו ולפי הערמה התחבולה של השטן הלוחם תמיד נגדנו, דבר שבקלות היה יכול לקרות, אם הסיבה העיקרית לכך לא תוסר, והיא: גירוש היהודים הנזכרים ממלכויותינו, כי כאשר איזה פשע שהוא נעשה על ידי מישהו באיזו חבורה או באיזה ציבור יש טעם שאותה חבורה או אותו ציבור יפוזרו או יימחקו, ויתייסרו הפחותים בעד החשובים, המעטים בעד הרבים. ואלה המשחיתים את החיים הטובים וההגונים בערים ובכפרים על ידי הדבקה שיכולה להזיק לאחרים, שיגורשו מן

היישובים ואפילו בשביל מקרים פחותי ערך שיש בהם לגרום נזק למדינה [נוהגים כך], קל וחומר בעד הפשע הגדול שבין הפשעים והמסוכן והמדביק ביותר, כדבר הזה. לכן אנו, בעצתם ועל פי ראייתם של כמה מן הכמורה, האצולה הגבוהה והנמוכה של מלכותנו, ואנשי מדע ומצפון אחרים מן המועצה שלנו, בהיותנו חושבים על כך רבות, הסכמנו לצוות ולגרש את כל היהודים והיהודיות ממלכותינו. ושום פעם לא ישוב ולא יחזור מישהו מהם. ועל כך ציוונו לתת פקודה זו; וכך אנו מצווים לכל היהודים והיהודיות מכל גיל שיהיו, החיים וגרים ונמצאים במלכותינו ובבעלותינו, הן אלה שנולדו הן אלה שלא נולדו כאן, שבאיזו צורה שהיא או מאיזו סיבה שהיא באו או נמצאים באלה, שעד סוף חודש יולי הבא ראשון בשנה זו יצאו ממלכותינו ומבעלותינו הנזכרות, עם בניהם ובנותיהם, משרתיהם ומשרתותיהם ובני משפחותיהם היהודים, כגדולים וכקטנים, מאיזה גיל שיהיו, ולא יעזו לחזור ולחיות במקומות שבהם חיו, לא בדרך של מעבר ולא בכל צורה אחרת, תחת כפיית עונש, שאם לא יעשו כך ויצייתו לכך ואם ימצאו יושבים במלכותינו ובבעלותינו הנזכרות או יבואו אליהם באיזו צורה שהיא, יהיו נידונים לעונש מוות, החרמת רכושם לטובת חצרנו וקופת המלכות; ואלו העונשים יחולו עליהם מעצם המעשה והדין, בלי משפט, בלי מתן פסק דין ובלי הכרזה.

ואנו מצווים ואומרים ששום אדם במלכותינו אלו, מאיזה מעמד שהוא, מצב ודרגה שיהיו, לא יעז לקבל, לתת מחסה, לשכן ולהגן, לא בגלוי ולא בסתר, כל יהודי ויהודייה לאחר המועד הנזכר של סוף חודש יולי הבא ואילך, לעולם ועד, לא באדמותיהם ולא בבתיים ולא בכל חלק אחר של מלכותינו ובעלותינו, תחת כפיית עונש של אבדן כל רכושם, האנשים שבחסותם והמבצרים וכל דברים אחרים העוברים בירושה, ועוד יאבדו כל חסד שהוא שיש להם מאתנו, לטובת החצר וקופת המלכות [...]

וכדי שזה יוכל להגיע לידיעת כולם, ושאף לא אחד יעמיד פנים כאילו לא ידע, אנו מצווים שפקודתנו זו תוכרז במקומות ובכיכרות המקובלים בעיר זו ובערים הראשיות, בכפרים ובמקומות היישוב בשטח ההגמון על ידי הכרוז ובפני הנוטריון הציבורי. ולא אלה ולא אחרים לא תעשו ולא יעשו בניגוד לכך.

ניתן בעירנו גרנדה, 31 בחודש מרס בשנה 1492. אני המלך. אני המלכה. אני חואן די קולומה, מזכיר המלך והמלכה. אדונינו, כתב כפי שנצטווה.

העטיפה האחורית

מסמך הפתיחה של משפט סנשו מסיווד ואשתו מריה דיאז (14.11.1483) – המשפט הראשון בסיווד ריאל אחרי הקמת האינקוויזיציה בעיר זו. השניים נמלטו ונשפטו בהעדרם. לימים נתפסו, נשפטו שוב ונידונו למוות בשריפה.

